

VADOVĖLIO ISTORIJA 8 (I-II DALIS) RANKRAŠČIO RECENZIJA

I BENDRA INFORMACIJA APIE VADOVĖLIO RANKRAŠTĮ

Autoriai: Saulius Bužinskas, Jūratė Litvinaitė, Arūnas Serneckas.

Istorijos vadovėlis 8 klasei, skirtas mokyti istorijos ir ugdyti gebėjimus.

Leidykla „Šviesa“, Kaunas, 2011 m.

Vadovėlį sudaro dvi knygos: I d. – 128 p., II d. – 140 p.

Pirmą knygą sudaro 3 skyriai, 24 temos – nagrinėjamas viduramžių laikotarpis.

Antrą knygą sudaro 5 skyriai, 26 temos – pirmame šios knygos skyriuje nagrinėjami viduramžiai, kituose keturiuose skyriuose – ankstyvieji naujieji amžiai.

Nauja vadovėlio struktūra pritaikyta visoms Bendrųjų programų kompetencijos ugdyti.

II VADOVĖLIO KOMPLEKTO RANKRAŠČIO TURINIO VERTINIMAS

Vadovėlio įvade mokiniai supažindinami su vadovėlio struktūra, piktogramomis. Primenama, ko mokėsi septintoje klasėje, ko mokysis aštuntoje klasėje. Nagrinėjant 8 klasės kursą, dažnai skatinama prisiminti 7 klasės kursą, pvz., *Palyginkite antikos ir viduramžių meną: išraiškos priemonės, grožio sampratą, vertybes, menininkų vertinimą* (I d., 111 psl.) *Remdamiesi senovės istorijos žiniomis ir pagrindiniu tekstu, išvardykite, kokių prekių buvo gabenama Arabijos pusiasaliu.* (II d., 11 psl.).

Kiekvienas skyrius prasidedamas trumpu įvadu, iliustracija ir nuoroda, ko mokysis ir kokių gebėjimų įgis.

Savitas temos nagrinėjimas: pradžioje pateikiama piktograma **Netrukus**. Šioje dalyje mokiniai sužino, ko jie išmoks nagrinėdami pagrindinį tekstą ir kitus pateiktus šaltinius. Temos pabaigoje – **Šią pamoką sužinojote** – pateikiamos išvados ir apibendrinimas.

Skyrelyje **Praeitis dabartyje** trumpai anotuojama tema ir nurodoma, kokia tų įvykių ar reškinių reikšmė vėlesniems laikams (pvz., I d., 24 psl.) ir dabartiniam mūsų gyvenimui (pvz., I d., 68 psl.).

Kiekviena tema yra suskirstyta į potemes. Temos nėra perkrautos faktine medžiaga. Aiškinant temas, naudojamos datos, kurių taip pat nėra daug. Tai padeda susieti nagrinėjamo laikotarpio įvykius, suvokti chronologinį jų nuoseklumą (pvz., I d., 40 psl.). Svarbesnės yra paryškintos. Ne visada aišku, kodėl kai kurios datos sureikšmintos (pvz., I d., 27 psl., 1204 m.).

Daugelyje temų yra naudojami žemėlapiai. Visuose žemėlapiuose yra paaiškinimai. Šalia jų yra pateikiamos užduotys, kurios padeda geriau suvokti pagrindinę temą, nustatyti gamtinių sąlygų įtaką politinei, ekonominei šalies ar regiono plėtrai, stebėti valstybių teritorijų kaitą. Dirbdami su žemėlapiiais, mokiniai geriau suvokia ir išsiaiškina bendrus istorijos ir geografijos ryšius. Pvz.: *Išvardykite dabartines Europos valstybes, kurios buvo Frankų imperijos teritorijoje.* (I d., 17 psl.). *Remdamiesi žemėlapiu, nurodykite, kuriuose pasaulio regionuose labiausiai išplėtota gamyba, o kuriuose – žemės ūkis* (II d., 89 psl.).

Kiekvienoje temoje gausu iliustracijų, darbui su jomis skiriamas didžiulis dėmesys (I d., 112–113 psl.). Daug tų ir šių laikų dailininkų paveikslų, piešinių. Gausu iki šių dienų išlikusių statinių nuotraukų ar piešinių, schemų. Mokiniai turi galimybę palyginti, kaip pasikeitė aplinka (pvz., II d., 40 psl.). Pateikiama, kaip atrodė įvairių tautų knygos, raštas (II d., 29 psl., psl., 41 ir 43). Daug portretų.

Mokiniamis pateikamos užduotys, pvz., *Remdamiesi portretu apibūdinkite, charakterizuokite asmenį.* Tai – neetiška užduotis. Kai kurios iliustracijos, kurias reikėtų palyginti, paliekamos be užduočių (I d., 108 psl.). Kai kurios iliustracijos yra per mažos ir sunku atlikti užduotis, nevysiškai aiški užduotis (I d., 18 psl., *Karolio Didžiojo vainikavimas*). Prašoma nurodyti dalyvaujančių žmonių pareigas. Paveiksle matyti daug įvairių luomų žmonių. (I d., 92 psl., *Pagal paveikslą išskirkite svarbiausius tiaros bruožus.*) Paveiksle nesimato svarbiausių tiaros elementų. (I d., 94–95 psl., *Palyginkite bažnyčios ir cerkvės vidų. Nurodykite detales, įrodančias, kad šiuose maldos namuose laikomasi skirtingų apeigų.*) Tai nėra lengva padaryti, nes katalikų bažnyčios vaizdas yra iš toli, nesimato altoriaus, o cerkvėje nematome viso vidaus, tik altorių.)

Pagrindiniame tekste daug naujų sąvokų, kurios yra paryškintos, tačiau jų aiškinimas yra tik vadovėlio pabaigoje. Mokiniamis daug lengviau, kai paaiškinimas yra pačioje temoje.

Skyrelis **Praeities liudytojai** supažindina mokinius su amžininkų darbais. Nagrinėdami šią paragrafo dalį, mokiniai gali geriau susipažinti su to laikmečio žmonių mąstymu, pagrindinėmis vertybėmis, požiūriu į politiką (pvz., I d., 61 psl.), ekonomiką (pvz., I d., 65 psl.), švietimą (pvz., II d., 119 psl.) mokslą (pvz., I d., 105 psl.), kultūrą, minčių raišką (pvz., II d., 122 psl.).

Skyrelis **Kalba istorikai** supažindina, kaip istorikai vertina to laikmečio įvykius. Šioje dalyje pateikiama daug istorijos mokslo pasiekimų, atradimų. Mokiniai gali palyginti dabarties istorikų ir amžininkų vertinimus, nuomones. Prie šaltinių pateikti klausimai, kurie padeda aiškintis istorinius įvykius ir reiškinius, pateikti argumentų ir įrodymų, daryti išvadas. Kai kurie netikslumai (II d., 19 psl., šaltinyje kalbama apie Ispanijos užkariavimą. 4 kl. *Remiantis šaltiniu, sukurti rekonkistos apibrėžtį. Nurodykite 2–3 jos požymius.* Remiantis šaltiniu, to padaryti negalima, nes rekonkista yra arabų užimtų teritorijų atkariavimas.

Daug įdomios ir vertingos informacijos suteikia skyrelis **Tai įdomu**. Šioje dalyje pateikta medžiaga kelia smalsumą, skatina mokinius daugiau domėtis pasaulio ir savo krašto istorija.

Temos pabaigoje yra **Užduotys**. Užduotys yra labai įvairios, aiškios ir tikslios, tokios kaip: nurodyti tikslus (pvz., *Nurodykite du tikslus, kurių siekė ordinai Baltijos kraštuose I d., 31 psl.*), išvardinti pagrindinius požymius (*Išvardinkite pagrindinius natūrinio ūkio požymius. I d., 67 psl.*), surašyti įvykius svarbos tvarka pagal tam tikrus kriterijus (*Išvardinkite Bizantijos gyventojų verslus. Sudarykite jų sąrašą pagal reikšmę šalies ekonomikai. Pradėkite nuo svarbiausiojo verslo I d., 83 psl.*), palyginti (*Palyginkite viduramžių ir Renesanso pasaulėžiūrą ir vertybes II d., 39 psl. Palyginkite kaimo ir miesto žmogaus aplinką naujaisiais amžiais. Kuo ji panaši ir kuo skiriasi II d., 131 psl.*), argumentuotai pagrįsti (*Pagrįskite teiginį, kad kontrreformacijos įvykiai paveikė Europos politikos, visuomenės, kultūros raidą. Pateikite keletą argumentų. II d., 51 psl.*), vertinti (*Vertinkite viduramžių mokslo ir švietimo laimėjimus. Pirmiausia nurodykite tuos, kurie, jūsų nuomone, yra ypač reikšmingi dabarčiai I d., 107 psl.*), sukurti apibrėžtį (*Sukurkite sąvokos feodalinis susiskaldymas apibrėžtį. Apibrėžtyje būtinai pavartokite kitą šios pamokos sąvoką – feodalias I d., 19 psl.*) ir kt. Tokio pobūdžio užduotys skatina mokinius naują mokomąją medžiagą sieti su anksčiau įgytomis žiniomis, kritiškai mąstyti, diskutuoti, apibendrinti ir daryti išvadas, spręsti įvairias problemas. Daugelio temų užduotyse prašoma nubrėžti laiko juostą ar schemą, sudaryti chronologinę lentelę. Tai padeda priskirti konkretiems istorijos laikotarpiams svarbiausius pasaulio, Lietuvos istorijos įvykius ir reiškinius, orientuotis laike, pastebėti įvykių priežastis ir svarbą, gebėjimą lyginti kelias valstybes, jų raidą. Visos užduotys susiję su temos pradžioje iškeltais uždaviniais. Daug dėmesio skiriama darbui poromis ir grupėmis: *Dirbkite poromis. Pasirinkite vieną didžiąją kelionę ir apibūdinkite ją. Nurodykite kelionės prielaidas, priežastis, eigą, rezultatus, reikšmę. Savo darbą pristatykite klasėje (II d., 55 psl.); Dirbkite grupėmis. Pasirinkite vieną savo aplinkos stereotipą ir pateikite siūlymų arba planą, kaip jo atsisakyti. (I d., 91 psl.).* Daugelyje temų mokiniai skatinami domėtis savo krašto istorija (*Pasidomėkite, kada*

jūsų gyvenamasis ar artimiausias miestas gavo savivaldos teises ir kas jam tas teises suteikė. Kur posėdžiavo miesto taryba? Kur ji posėdžiauja dabar? I d., 71 psl.)

Skyrius baigiamas **Skyriaus** kartojimu – trumpu viso skyriaus apibendrinimu. Kiekvieno skyriaus pabaigoje pateikiamas projektas *Gimtinė pro rasos lašą*. Čia pateikiamos temos, susijusios su skyriaus tematika. Kiekviena projekto tema yra paaiškinama (suteikiamas trumpas konkretus planas), pirmo skyriaus pabaigoje nurodomos sėkmės gairės.

Daug dėmesio skiriama tarpdalykiniams ryšiams. Vadovėlyje tolerantiškai pateikiamas lyčių (pvz., II d., 30–31 psl.), tautų (pvz., II d., 104 psl.), tautinių mažumų (pvz., II d., 107 psl.), religijų (pvz., I d., 103 psl.) vertinimas.

Dirbdami su šiuo vadovėliu, mokiniai gaus daug žinių, kurios skatins juos domėtis pasaulio, Lietuvos ir konkrečiai savo krašto istorija. Pateikta informacija kelia smalsumą ir norą pažinti. Darbas su šaltiniais, iliustracijomis, žemėlapiais, schemomis formuoja įvairius įgūdžius. Vadovėlio medžiaga leidžia mokiniams gauti grįžtamąjį ryšį, įsivertinti savo žinias ir gebėjimus.

Pateiktas vadovėlio rankraštis atitinka mokyklų aprūpinimo bendrojo lavinimo dalykų vadovėliais ir mokymo priemonėmis tvarkos aprašo (Žin., 2009, Nr. 61-2450) 5 punkte nurodytus reikalavimus. Vadovėlyje pateikta medžiaga atitinka Bendrosiose programose apibrėžtas dalyko turinio apimtis ir mokinių pasiekimus.

Recenzentė

Nijolė Paškevičiūtė

Kopija tikra
Administracijos sekretorė

Rita Zakarauskienė
20.11.2014